

ERHVERVSJURA

STRAFFEATTEST I HØJ KURS

LOVOVERTRÆDELSE Antallet af udstedte straffeattester til det private arbejdsmarked er steget i årene 2001-2009.

LARS BO LANGSTED
professor, Juridisk Institut,
Aalborg Universitet

NÅRBRIAN VIL søge et job som økonomiassistent i kommunen, Jens som flaske-dreng i det lokale supermarked eller Ibrahim som direktør i en større koncern, er det efterhånden mere og mere udbredt, at den potentielle arbejdsgiver kræver samtykke til at indhente ansøgerens straffeattest.

Tal fra Rigspolitechefen viser, at det samlede antal udstedte straffeattester derfra ligger på omkring 150.000 om året (oven i dette tal kommer udstedelsen af børneattester), hvoraf dog kun ca. 25.000 er attester beregnet til det private arbejdsmarked. Mængden af disse attester har dog været jævnt stigende i årene fra 2001 til 2009.

Tallene stammer fra en artikel af lektor Michael Gøtze fra Københavns Universitet offentliggjort i tidsskriftet Juristen. Artiklen konstaterer, at der er en stigning i mængden af indhentede straffeattester og sammenholder anvendelsen af disse attester med kravet om saglighed i persondata-retten.

DET ER VEL IKKE overraskende, at arbejdsgivere i stadig stigende omfang ønsker at se ansøgeres straffeattest, og at det ligefrem inden for området for børneattester (den særlige slags straffeattester, der rummer oplysninger om afgørelser vedrørende seksuelle forbrydelser begået mod børn under 15 år) er blevet et lovkrav, at disse skal indhentes forud for ansættelse.

Det harmonerer med den generelle utilbøjelighed i samfundet til at acceptere skæve eksistenser og skæve livsforløb, hvis de rummer elementer af noget, som "vi alle" må "tage afstand fra" – vel en særlig variant af politisk korrektheden kombineret med manglende rummelighed.

Dermed ikke være sagt, at det ikke ved visse job kan væ-

re relevant at vide, om en ansøger er dømt for nogle bestemte forbrydelser, som kan medføre, at det vil føles ufor-svarligt at ansætte den på-gældende i netop det job, der er tale om. Det vil føles ufor-svarligt at ansætte en person til at tage sig af børns pleje, hvis den pågældende er dømt for en sædelighedsforbrydelse mod netop børn, og det kan føles lige så forkert at ansætte en person, der er dømt for underslæb, i en stilling som kasserer i en virksomhed.

SPØRGSMÅLET ER imidlertid, om der ikke primært er tale om en hensyntagen til "følelsen" af, at man ikke kan ansætte en person med en sådan kriminel baggrund mere, end det er et spørgsmål om, at der er en reel og fornuftig grund til at frasortere den pågældende.

For det første er det nok en god ide at huske på, at vi i straffeloven har en bestemmelse, der siger, at »straffbart forhold ikke medfører tab af borgerlige rettigheder« og for det andet, at der er undtagelser til denne hovedregel. Undtagelsen er således, at man i forbindelse med dom-

men kan frakende den på-gældende retten til at udøve et givent erhverv eller "virksomhed" – det kunne f.eks. være retten til at beskæftige sig erhvervsmæssigt med børn.

En række frakendelses-sager har således vedrørt lærere, der frakendes retten til at undervise. Forudsætningen for en sådan frakendelse er, at der er en "nærliggende fare for misbrug" af det pågældende erhverv, når man ser på det forhold, den pågældende bliver straffet for, sammenholdt med alle sagens omstændigheder.

DET ER GANSKE vist ikke nogen "borgerlig rettighed" at få et bestemt job, og der er derfor ikke noget juridisk til hinder for, at en arbejdsgiver siger, at han ikke vil ansætte ansøgere, der har begået visse forbrydelser – også selv om de ikke er blevet frataget retten til at udøve den pågældende virksomhed.

Men det er værd at erindre lovgivningsmagtens hovedsignal: at straffbart forhold kun helt undtagelsesvist kan give grund til at behandle den pågældende anderledes end andre borgere.

For det andet kan man spørge, hvor hyppigt dømte personer gentager den form for kriminalitet, de tidligere er dømt for – det såkaldte recidiv.

Ser man blot på Kriminalforsorgens statistisk for 2009 er der ganske stor forskel på den såkaldte recidivprocent (hvor man måler, hvor mange af de dømte, der i en periode på to år fra løsladelsen eller den betingede dom atter dømmes for kriminelte forhold) fra forbrydelsestype til forbrydelsestype. I gennemsnit dømmes 26 pct. af de tidligere dømte for ny kriminalitet indenfor denne to-års periode.

Af disse 26 pct. er det ca. halvdelen, der atter dømmes for samme type af kriminalitet, som de tidligere er blevet dømt for, medens den anden halvdel har kastet sig over anden kriminalitet.

DE OVERTRÆDELSEr, hvor der oftest sker recidiv til samme overtrædelse, er færdselslovs-overtrædelser. Her er det hele 18 pct., der recidiverer til ny færdselslovs-kriminalitet.

Den gruppe, der sjældnest gentager den samme type af

forbrydelse, er sædelighedsforbrydere. Her er det kun to pct., der igen begår ny sædelighedsforbrydelse indenfor recidivperioden, og kun ca. fem pct. af de dømte sædelighedsforbrydere begår outhovedet nogen form for ny kriminalitet.

Man kunne således – lidt provokerende – hævde, at skal man ansætte en person med en plettet straffeattest, bør man ansætte en, der er dømt for en sædelighedsforbrydelse – det er her vi finder den markant laveste gentagelsesrisiko.

Det er i den sammenhæng tankevækkende, at rigspolite-tets tal viser, at der i 2009 blev udstedt næsten 240.000 børneattester og kun 63 af disse havde indførsler om tidligere afgørelser. To pct. recidiv inddebærer, at der blandt disse var en person, der ville recidivere – og vel at mærke ikke nødvendigvis i forbindelse med sit job.

VENDER VI synsfeltet – og området – viser amerikanske undersøgelser, at personer, der begår grovere økonomisk kriminalitet rettet mod den virksomhed, hvor de er ansat, i ca. 85 pct. af alle sager

hverken har været tiltalt eller dømt for nogen forbrydelse tidligere.

Disse tal bør i hvert fald illustrere, at langt størsteparten af tidligere dømte ikke begår ny kriminalitet hverken af samme eller af anden art i andet omfang end resten af befolkningen, der jo – i den optik – alle er lovlydige og aldrig ville drømme om at begå noget strafbart ...

Disse tal tager endda ikke højde for, at recidivrisikoen alt andet lige må antages at mindskes, hvis de tidligere dømte får et normalt arbejde.

SOM TIDLIGERE nævnt er der imidlertid visse funktioner, hvor selv en minimalt forhøjet risiko er for høj en risiko, og hvor det derfor kan være relevant at indhente en straffeattest.

Er der tale om en sådan "følsom" stilling – hvortil man næppe bør henregne stillingen som flaskedreng – bør man imidlertid som et minimum tage en samtale med den pågældende – hvis det er en person, man ellers ville have indkaldt til samtale – og i den forbindelse vurdere det gamle straffbare forhold, ansøgeren og den stilling, man skal have besat.

Michael Gøtze omtaler således i den ovennævnte artikel en udtalelse fra Indenrigsministeriet fra år 2000 vedrørende en offentlig ansættelse.

Ministeriet sagde her, at »et generelt krav om en ren straffeattest vil udelukke alle ansøgere med tilførsler i straffeattesten og derved afskære konkrete overvejelser om karakteren af den begåede forbrydelse i forhold til karakteren af den ansøgte stilling og ansøgerens nuværende forhold i øvrigt. Et sådant generelt krav vil derfor ikke være sagligt«.

SELVOM DENNE udtalelse ligger før vedtagelsen af persondataloven, og selvom der var tale om ansættelse i det offentlige, ligger der i dag et tilsvarende saglighedskrav i persondata-loven, og det må antages, at det ikke vil være "sagligt" at indhente og behandle straffeattest-oplysninger på alle ansøgere til alle stillinger med henblik på "automatisk udelukkelse" af tidligere straffede – heller ikke i det private.

Man bør med andre ord som arbejdsgiver (og lovgiver) undgå at blive grebet af "moralisk panik". Man bør overveje, om den konkrete stilling er så følsom, at man undtagelsesvist skal anmode om en straffeattest, og man skal forholde sig konkret til indholdet af den.

Kun på den måde kan man medvirke til at nedbringe den samlede kriminalitet i samfundet. ■

ATTEST Arbejdsgivere skal indhente en særlig slags straffeattest, der rummer oplysninger om afgørelser om seksuelle forbrydelser begået mod børn under 15 år, inden visse typer job besættes. Illustration: Morten Voigt

OKAY! HVEM HAR TEGNET DET ?

HOVEDPUNKTER

■ Der bliver udstedt 25.000 straffeattester til det private arbejdsmarked om året.

■ Man bør som arbejdsgiver overveje, om en konkret stilling er så følsom, at man undtagelsesvist skal anmode om en straffeattest fra ansøgerne.